

Stiftelsen Nordiska museet
katarina.bjursell@nordiskamuseet.se

Elektronisk delgivning

Beslut om skyddsbestämmelser för byggnadsminnet Gryts gård, Katrineholms kommun, Södermanlands län

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap. 2 § kulturmiljölagen (1988:950, KML) om skyddsbestämmelser för Gryts gård, Gimmersta 1:5, Katrineholms kommun, Södermanlands län.

Skyddsbestämmelserna och deras omfattning framgår nedan. Avgränsning av byggnadsminnet har markerats med röd linje på bifogad karta, bilaga 2. Situationsplan framgår av bilaga 3.

Om det finns särskilda skäl, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap. 14 § KML lämna tillstånd till att ett byggnadsminne får ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Se vidare nedan.

Detta beslut kan överklagas till förvaltningsrätten i Linköping, se nedan.

Skyddsbestämmelser

- 1) Byggnader som markerats med 1-12 på bifogad situationsplan, bilaga 2, får inte flyttas eller rivras.
- 2) I byggnaderna får inte göras ingrepp i stomme eller ändringar av planlösning. Byggnaderna får inte byggas om, till eller på annat sätt förändras utvändigt.
- 3) I byggnaderna får inte göras ingrepp i, eller ändring av fast inredning. Till fast inredning hör bland annat dörrar och dörrfoder, fönster och fönsteromfattningar, taklist, golv och kakelugnar.
- 4) Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.

5) Skyddsområdet omfattar det område som markerats med röd linje på bifogad karta, bilaga 1. Inom detta område får inte ytterligare byggnader uppföras eller andra förändringar göras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Motivering till skyddsbestämmelserna

Följande uppgifter är hämtade ur *Antikvarisk förundersökning av Gryts gård*, utförd av Sörmlands museum (2008), rapport 2008:3.

Området vid Gryts gård har använts kontinuerligt åtminstone sedan 1100-talet. Denna platskontinuitet har avsatt spår, såväl synliga som dolda, i den mark som har brukats under gården.

Gårdens nuvarande bebyggelse härrör troligen framförallt från 1700- och 1800-talen. Upplevelsen av Gryts gård präglas därför idag främst av tiden som arrendators- och arbetarbostad under Gimmersta. Gården äger härigenom stora *samhälls-, social- och jordbrukshistoriska värden*.

Merparten av byggnaderna bevarar ursprungliga planlösningar och stora delar av den fasta inredningen. Den patina som byggnaderna har fått genom åren ger ett mervärde, vilket framför allt framträder tydligt på byggnadernas breda lockpaneler. Fönster och dörrar har i stor utsträckning kvar gamla järnbeslag. Takmaterialet består uteslutande av äldre, enkupigt taktegel på lockpanel med vissa rester av äldre takmaterial bevarade. Av den anledningen har gården både ett högt *byggnadshistoriskt värde* och *autenticitetsvärde* i form av äldre detaljer och patina.

Gryts gårds kulturhistoriska värde ligger i gårdsstrukturen, det *miljöskapande värde* gården har, de enskilda husens olika funktioner, samt deras ålderdomliga utseende med bland annat flera intressanta byggnadstekniska detaljer.

Beskrivning av ärendet

Gryts gård skyddades redan 1955 som byggnadsminne enligt lagen om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader (1942:354). Länsstyrelsen beslutade 2013 att Gryts gård skulle övergå till byggnadsminne enligt 3 kap. KML. Se förklaring om övergång av byggnadsminne, dnr 432-912-2012.

Skyddsföreskrifter som utfärdades 1955-09-15 omfattade byggnadernas exteriörer, interiörer samt tillhörande markområde. När Gryts gård övergick till byggnadsminne enligt kulturmiljölagen 2013 avsåg Länsstyrelsen att upprätta nya skyddsbestämmelser för byggnadsminnet i samråd med ägaren.

Nordiska museet mottog den 14 april 2016 Länsstyrelsens förslag till skyddsbestämmelser. Svar inkom den 13 maj 2016. Skyddsbestämmelserna tillstyrktes med ett önskemål att skyddsområdet skulle utökas något för att omfatta några lämningar efter äldre bebyggelse. Detta innebär att mark med en annan fastighetsägare, Katrineholms kommun, berörs. Med anledning av detta bad Länsstyrelsen om ett förtydligande den 2 november 2016. Yttrande inkom den 24 november.

Den föreslagna utökningen berör ett område nordost om dagens bebyggelse, spår av två byggnader. Idag finns rester av syllstenar och möjligen ett spisröse. Sydost om dagens bebyggelse låg tidigare en större samling ekonomibyggnader som nu är borta, men gropar och större stensamlingar vittnar om den tidigare bebyggelsen. Denna är belagd på en karta från 1843.

I och med kulturmiljölagens ändring 2013, där lämningar från 1850 och äldre kan vara fornlämningar, så kan framtida frågor som kan beröra bebyggelselämningarna vid Gryts gård regleras med 2 kap. KML. Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att det inte finns skäl att utöka det ursprungliga skyddsområdet.

Ärendet har varit vilande efter remissomgången då andra byggnadsminnesärenden har varit nödvändiga att prioritera.

Upplysning

Arkeologisk undersökning utfördes 1990 i anslutning till det hus som markerats med 9 på bifogad situationsplan, dnr 220-3164-90. Vid undersökningen påträffades lämningar som tolkades som medeltida. Lämningarna ska betraktas som fast fornlämning enligt 2 kap. 1 § KML. Inför eventuella markarbeten ska därför sökas tillstånd enligt KML till ingrepp i fast fornlämning.

Om det finns särskilda skäl, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap. 14 § KML lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Tillstånd krävs för alla åtgärder som medför ingrepp i skyddade delar av byggnadsminnet.

Länsstyrelsen lämnar utan kostnad för ägaren råd och anvisningar i fråga om underhåll. Ägaren bör i samråd med Länsstyrelsen upprätta en vård- och underhållsplan för byggnaden.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Enligt 3 kap. 1 § KML får Länsstyrelsen förklara en byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde

som byggnadsminne. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar.

Enligt 3 kap. 2 § KML ska Länsstyrelsen, när en byggnad förklaras för byggnadsminne, genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras. Om det behövs får föreskrifterna också innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Information

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av antikvarie Hampus Benckert med biträdande länsantikvarie Bo G Svensson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Karta med byggnadsminnets (skyddsområdets) gränser markerad med röd linje
3. Situationsplan över byggnadsminnet

Kopia till:

Riksantikvarieämbetet
Katrineholms kommun
Sörmlands museum
Lantmäteriet

Du kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Södermanlands län antingen via e-post; sodermanland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Södermanlands län, 611 86 Nyköping.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där du kan nå dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå dig.

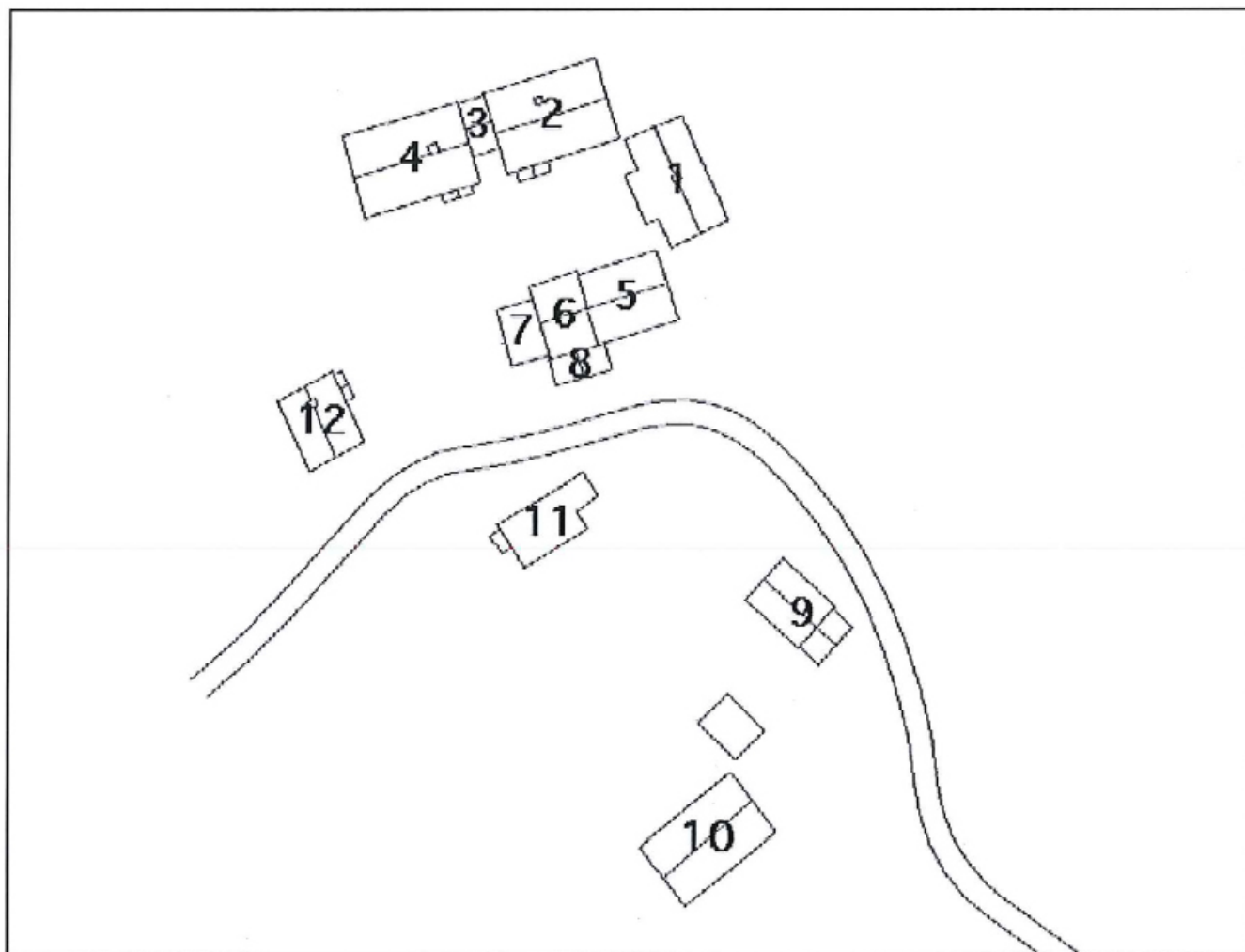
Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, sodermanland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 40 00. Ange diarienummer 2313-2016.

Situationsplan över Gryts gård angivande de husnummer som används i beslutet. Efter planritning upprättad av arkitekten Patrick Anselm. Norr uppåt i bilden (Slm D09-856). Hämtat från *Gryts gård, antikvarisk förundersökning*, Sörmlands museum, rapport 2008:3.

Gryts gård

Fastigheten Gimmersta 1:5, Katrineholms kommun

